

TISKOVÁ ZPRÁVA

Praha, Brno 20. ledna 2022

Akademie věd ČR
Národní 1009/3, 110 00 Praha 1
www.avcr.cz

OČKOVANOST JAKO KULTURNÍ FENOMÉN: VÝCHOD VERSUS ZÁPAD?

Ochota k očkování závisí na mnoha faktorech. Některé z nich zjišťoval tým badatelů Psychologického ústavu AV ČR a Masarykovy univerzity Brno. Ověřoval například, do jaké míry může ochota k očkování souviset s osobnostními vlastnostmi, hodnotovými preferencemi apod. Ukázalo se ale, že větší roli hrají některé kulturní a politické tendence. Častěji se nechali očkovat lidé, kteří se cítí součástí západní Evropy. Ti, kteří se součástí Západu necítí, až desetkrát častěji věří dezinformacím o covidu.

V poslední době čím dál častěji slyšíme, že se země východní a západní Evropy liší proočkovností a přístupem k dodržování protipandemických nařízení. Statistiky *Johns Hopkins University* ukazují, že ve výskytu nových případů covid-19 jsou na špičce světového žebříčku postkomunistické země. Do tohoto schématu zapadá i aféra kolem srbského tenisty Novaka Djokoviče. Do jaké míry ochota nechat se očkovat či dokonce obecná ochota dodržovat pravidla souvisí s kulturní orientací?

Vědci z týmu Psychologického ústavu AV ČR (Martina Klicperová, Iva Poláčková-Šolcová, Ladislav Kázmér) a Masarykovy univerzity (Jan Šerek) se dotazovali vzorku 1182 respondentů reprezentativního podle hlavních demografických kategorií.

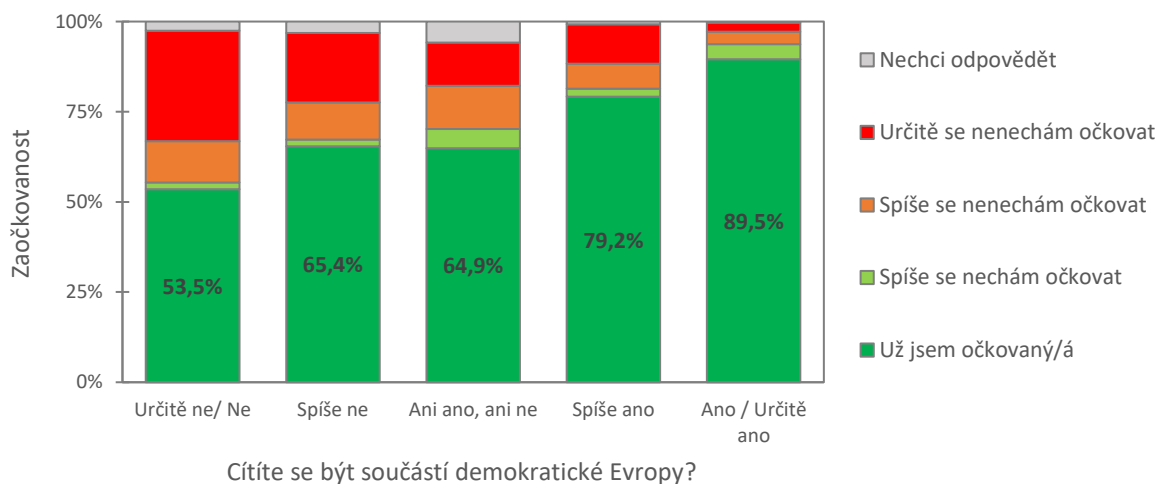
” Je zřejmé, že rozdíly v přístupu k očkování souvisejí i s pojmem svobody. ”

Kulturní identifikace a očkovanost

Výsledky ukázaly, že je významný a poměrně silný vztah mezi očkováním a kulturními okruhy, jako je identifikace s demokratickou Evropou, resp. Západem a Východem. Konkrétně ti, kteří se cítí součástí demokratické Evropy, jsou očkováni téměř v 90 procentech (89,5 % viz graf 1), podobně jako ti, jež se považují za součást západní civilizace/kultury (89,2 %). Naopak očkovanost těch, kteří deklarují rozhodnou příslušnost k východní/slovanské kultuře, je o téměř 20 % nižší (70,1 %). Častěji se také nechají očkovat např. starší a vzdělanější lidé, ženy a voliči předešlé vládní koalice (ČSSD, KSČM, ANO) na rozdíl od voličů malých stran, Trikolory, SPD a nevoličů.

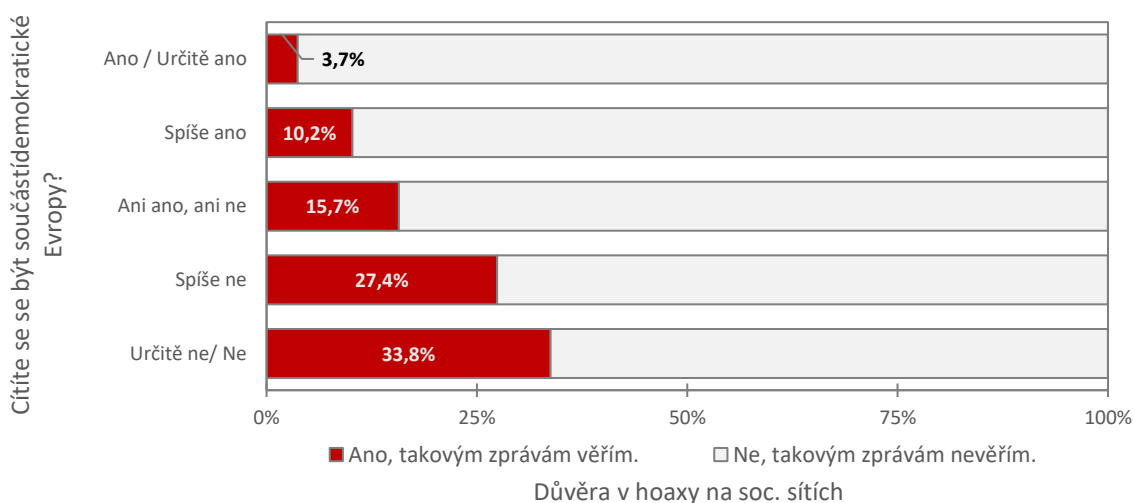
Kontakt pro média: **Markéta Růžičková**
Divize vnějších vztahů AV ČR
press@avcr.cz
+420 777 970 812

Graf 1. Očkovanosť vs. Cítíte se být součástí demokratické Evropy?

Také důvěra v dezinformace týkající se covidu-19 (hoaxy) souvisí s kulturní orientací. Pocit sounáležitosti se západní civilizací a s demokratickou Evropou jako by před hoaxy chránil (pouhá necelá 4 % těch, jež se identifikují s demokratickou Evropou, důvěřují internetovým covidovým hoaxům, zatímco ti, kteří s demokratickou Evropou nesouzní, věří hoaxům skoro desetkrát častěji – tedy více než třetina takovým hoaxům podléhá (33,8 %, viz graf 2). Mimochodem, před hoaxy též částečně chrání VŠ vzdělání (naopak důvěra v hoaxy byla nejsilnější u středoškoláků bez maturity); pokud jde o věk, hoaxům podléhá nejvíc střední generace (lidé ve věku 30–60 let), ženy spíše než muži a v dotazované skupině více než čtvrtina lidí, kteří buď nešli volit, nebo volili SPD Tomio Okamury, Trikoloru a jiné málo známé strany.

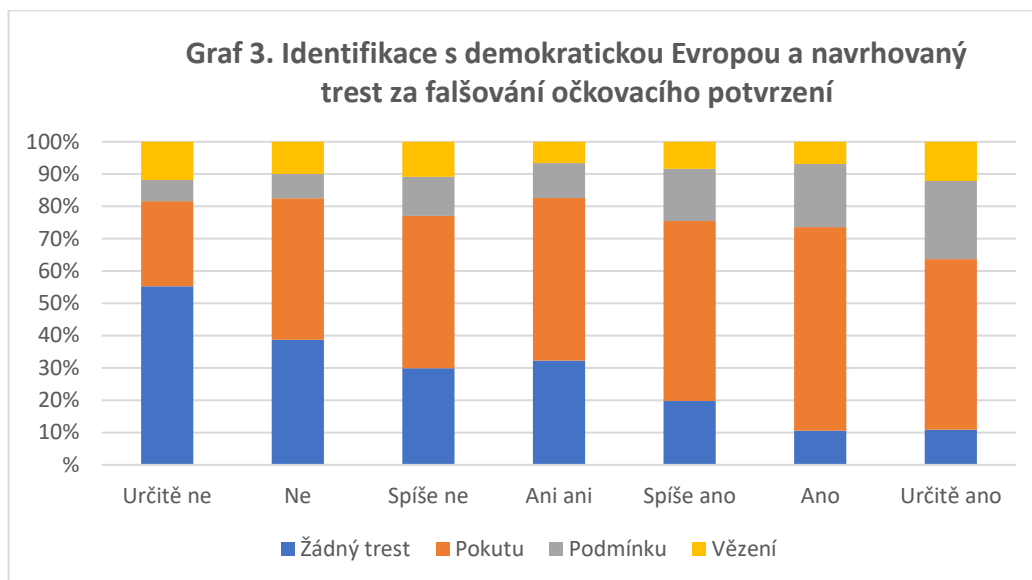
Graf 2. Důvěra v hoaxy vs. Cítíte se být součástí demokratické Evropy?

Kulturní sounáležitost a přísnost na ty, kdo falšují potvrzení o očkování

Účinek kulturní sounáležitosti se projevuje i při posuzování takového činu, jakým je falšování potvrzení o očkování. Ačkoli jsou demokracie obecně spíše benevolentní, v dobách pandemie to platit nemusí. Odpovědi respondentů ukazují, že pro beztestnost se v tomto případě vyjadřují nejvíce ti, kteří se součástí demokratické Evropy intenzivně necítí („určitě ne“), zatímco ti, co se s demokratickou Evropou identifikují („ano“), hlasují nejčastěji pro pokutu či alespoň podmíněně odložený trest.

Podmínku by také požadovalo více lidí, kteří se s demokratickou Evropou identifikují nejsilněji („určitě ano“). I jiná otázka, „Jak je pro Vás důležité žít v zemi, ve které se vládne demokraticky?“, koreluje s přísností vůči očkovacím podvodům; také v tomto případě lidé, kterým údajně na demokracii nejvíce záleží, byli častěji pro podmínečný trest než ostatní skupiny, viz graf 3).

Rozdíly v pojetí svobody

Je zřejmé, že rozdíly v přístupu k očkování souvisejí i s pojmem svobody. Odpírači očkování častěji souhlasili s chápáním demokracie jako svobody, režimu, v němž si člověk může dělat co chce, zatímco očkovaní častěji souhlasili s tvrzením, že součástí svobody je odpovědnost.

Nalezené vztahy samozřejmě neplatí absolutně, jde o populační tendence. Očkování i kulturní orientace jsou složité fenomény. Nelze např. kategoricky tvrdit, že každý, kdo je neočkovaný, odmítá západní civilizaci a demokracii, a naopak. Velice záleží i na jiných faktorech, mj. také např. na legitimitě vlády (viz tisková zpráva z r. 2021¹⁾ z období vlády premiéra Babiše). Nalezené souvislosti ale přesto vypovídají o podstatě demokratické kultury a demokratickém éthosu.

Více informací:

PhDr. **Martina Klicperová**, CSc., DSc.

Psychologický ústav AV ČR

tel.: + 420 604 632 948

e-mail: Klicperovabaker@gmail.com

doc. Mgr. et Mgr. **Jan Šerek**, Ph.D.

Fakulta sociálních studií Masarykovy univerzity

tel.: +420 731 011 061

e-mail: serek@fss.muni.cz

¹⁾[Tisková zpráva AV ČR \(12. října 2021\). Vládní opatření v očích občanů: Češi a Slováci jsou vůči protipandemickým opatřením daleko kritičtější než Němci](#)